

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

55-2

BRNO 2014

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 55
Volume 55

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady <i>Head of editorial board</i>	Pavel Kouřil
Redakční rada <i>Editorial board</i>	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veličik
Odpovědný redaktor <i>Editor in chief</i>	Petr Škrdla
Výkonná redakce <i>Assistant Editors</i>	Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Hedvika Břínková
Technická redakce, sazba <i>Executive Editors, Typography</i>	Alice Del Maschio
Software <i>Software</i>	Adobe InDesign CS5
Vyobrazení na obálce <i>Cover Picture</i>	<i>Mikulčice-Valy, most č. 1. Předběžná rekonstrukce mostu R. Skopala, podle Poláček 2000 (viz obr. 9 na str. 46)</i> <i>Mikulčice-Valy, bridge No. 1. A preliminary reconstruction of the bridge by R. Skopal, in accordance with Poláček 2000 (see Fig. 9 on page 46)</i>
Adresa redakce <i>Address</i>	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk <i>Print</i>	Azu design s.r.o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2014

Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR

Copyright © 2014 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors

Obr. 98. Rýmařov, náměstí Míru. Letecká fotografie pořízená v průběhu archeologického výzkumu. V horní části snímku historická cesta, vlevo pak kašna a kamenný kanálek. Foto Tomáš Ott.

Abb. 98. Rýmařov, náměstí Míru (Platz). Ein Luftbild gemacht im Verlauf der archäologischen Forschung. Im Oberteil des Bildes ein historischer Weg, links ein Brunnen und ein Stein-Kanälchen. Foto Tomáš Ott.

posypu nebo vyskládáním plochými kameny. Zachyceno bylo i zasypaní vyjetých kolejí. K dalším zajímavým novověkým situacím patří solitérní prvky - kamenný kanálek a základy kašny ve východní části, v severozápadním rohu náměstí pak celá řada zahloubených objektů různé velikosti a tvaru, z nichž některé lze označit i za pozdně středověké (obr. 98).

Nálezový fond provázející jednotlivé situace tvoří v převážné většině zlomky keramických nádob, dochované občas i ve větších fragmentech, v jednom případě i v podobě celého hrnce. K tradičním nálezům z prostoru komunikací středověkých měst patří také celá řada kovových předmětů jako jsou mince, podkovy apod., v Radniční ulici ale byla na starší novověké dlažbě objevena i poloha s výraznou koncentrací železářské strusky a železných fragmentů; z té pochází i pravděpodobně druhotně využitý artefakt – kamenný sekeromlat (obr. 99).

Marek Kiecoň

Obr. 99. Rýmařov, Radniční ulice. Výběr z nálezového fondu – kamenný sekeromlat. Foto Jana Tůmová.

Abb. 99. Rýmařov, Radniční-Straße. Auswahl aus den Funden – eine Stein-Hammeraxt. Foto Jana Tůmová.

Literatura

Goš, V., Karel, J. 2003: Počátky Rýmařova. *Archaeologia historica* 28, 297–302.

Resumé

Rýmařov (Bez. Bruntál), Radniční-Straße, nám. Míru (Platz), Parz. Nr. 2/1, 2/2, 2649/1, 2649/2, 2649/3, 2647/12, 22/1, 23/2, 713/3, 684. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

SEBRANICE (K. Ú. SEBRANICE U BOSKOVIC, OKR. BLANSKO)

Sebranice č. p. 36; parc. č. 85 (akce A071/2013). Středověk, novověk. Vesnice. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum v památkovém objektu Sebranice č. p. 36 (obr. 100) probíhá v souvislosti s celkovou rehabilitací kulturní památky. V první etapě se zaměřil na exkavaci a dokumentaci archeologických situací narušených v souvislosti s výměnou podlahy ve světnici (cca 30 m²) a sanaci přilehlých svislých konstrukcí.

Světnice domu č. p. 36 je součástí dodnes téměř v celistvosti dochované roubené konstrukce stavení na kamenné podezdívce, jehož výstavba je dendrochronologicky datována kolem roku 1720. Je nejstarší stojící součástí usedlosti č. p. 36, která byla dále upravována a přestavována až do památkové obnovy v 60. letech 20. století. Charakteristickou součástí stavebního celku je žudro z 30. let 18. století. Od roku 1717 až do loňského roku byl dům v majetku rodu Kanýzů. První z nich Ondřej Kanýz, dlouholetý rychtář Sebranic, začal psát knihu zápisků, do které průběžně i zpětně zapisoval různé úcty a výjimečně také významné události. Kniha je mimo jiné důležitým pramenem pro poznání novověkého stavebního vývoje usedlosti.

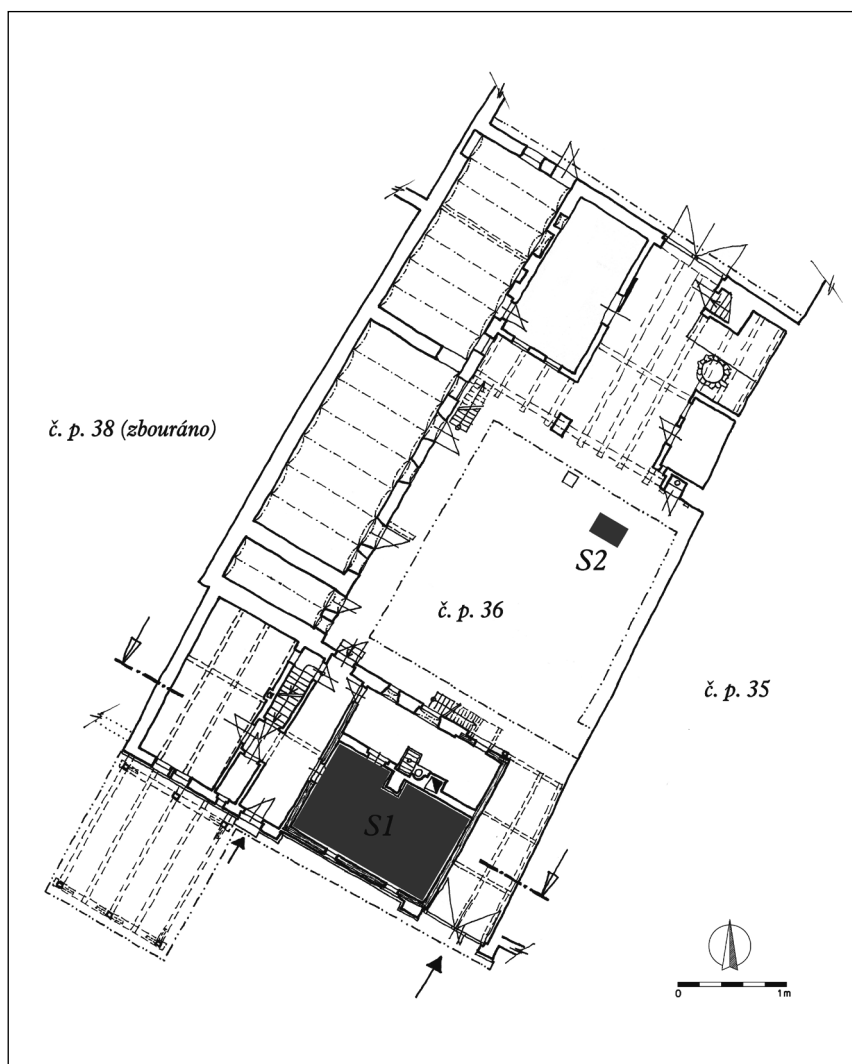
Obr. 100. Sebranice č. p. 36 (akce A071/2013). Usedlost č. p. 36 s vyznačenými sondami.

Abb. 100. Sebranice č. p. 36 (akce A071/2013). Haus Nr. 36. Übersicht einzelner Grabungsschnitte.

První etapa záchranného archeologického výzkumu si kladla za cíl doplnit raně novověký stavební vývoj obytného dílu domu, zčásti známý již z písemných pramenů (Doušek 2009) a předběžného stavebně-historického průzkumu (J. Pokorný), ale především přispět k poznání starších stavebních fází, vývoje hmotné kultury a kultury bydlení dosud „živé“ vesnické usedlosti. Z prvních pozorování záchranného archeologického výzkumu vyplývá, že stávající dům z 1. třetiny 18. století zakonzervoval pod současnou podlahou několik starších staveb, které mu počínaje vrcholným středověkem předcházely.

V počáteční fázi výzkumu byly dokumentovány především podlahové úrovně náležející stávajícímu domu. Po sejmutí dřevěné deskové podlahy (s. j. 901), pravděpodobně z 60. let 20. století, byly odkryty pozůstatky podlahy hliněné (s. j. 101), která vznikla patrně v 2. polovině 18. století a byla udržována a opravována i ve století následujícím. V souvislosti se vznikem podlahy došlo i k vyspravení omazu stěn interiéru. Hliněné podlaže předcházela dřevěná desková podlaha na polštářích (s. j. 904), dendrochronologicky datovaná po roce 1740. S ní koresponduje starší úprava povrchu východní stěny světnice.

Pod starší dřevěnou podlahou již byly odkrývány situace, které nesouvisely s dnešním domem, ale náležely starším, zaniklým stavebním fázím usedlosti. Vždy se jednalo o dřevěné roubené konstrukce na kamenné podezdívce. Nejmladší z těchto staveb (s. j. 902) zanikla na základě mincovního nálezu z destrukce stavby po roce 1624 a předběžně můžeme tedy dobu jejího fungování zařadit do 2. poloviny 16. až počátku 18. století. Podařilo se odkrýt pouze její západní stěnu, ostatní se nacházely vně současného půdorysu světnice. S touto stavbou souvisí v jihovýchodním rohu i výkop jámy s podhloubenými stěnami, sloužící pravděpodobně jako zásobnice. Stavba vznikla na požárové destrukci obdobného objektu (s. j. 905), jehož západní stěna však byla posunuta asi o jeden

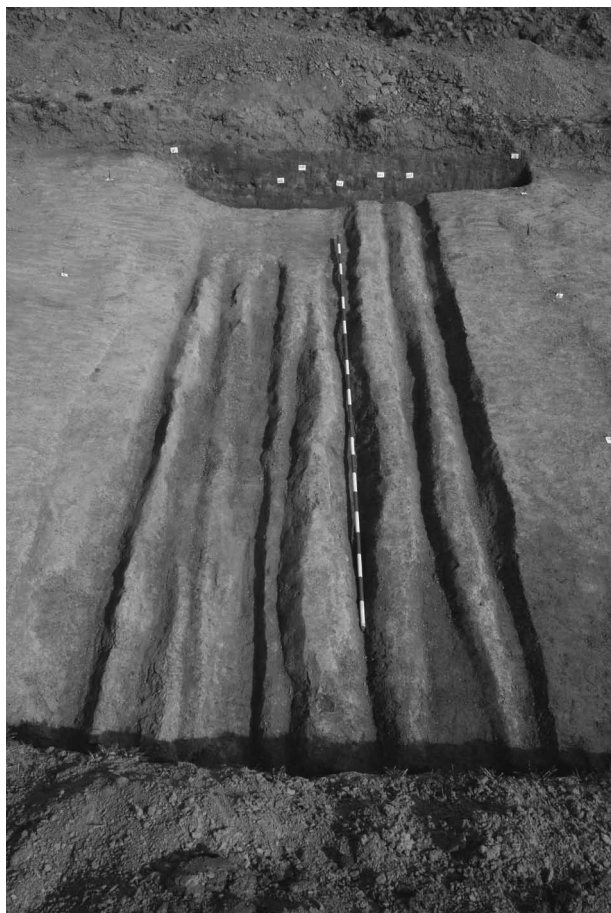

metr k západu. I v tomto případě se ostatní stěny nacházely mimo půdorys současné stavby. Předběžně předpokládáme, že tato stavba byla funkční přibližně v rozmezí 2. poloviny 15. a 1. poloviny 16. století. Poslední, nejstarší jednoznačně uchopitelnou součástí usedlosti byla stavba s. j. 900. Opět zanikla požárem snad někdy v 1. polovině 15. století. Při východní stěně stávajícího domu se podařilo odkrýt malou část shořelé dřevěné konstrukce, která mohla být součástí dřevěné příčky domu. Při začištění drobné plochy v prostoru průjezdu bezprostředně na východě odtud byla totiž odkryta požárová úroveň výškově korespondující s nejstarší shořelou podlahou v interiéru. Stavba vznikla pravděpodobně někdy v průběhu 14. století. Na podlahách všech tří po sobě následujících staveb byly v rámci nevelkých sond dokumentovány také otisky po mobilním zařízení interiéru (lavice, truhla?).

Pod nejstarší podlahou roubených staveb bylo (již jen drobnou sondou v západní polovině světnice) dokumentováno souvrství, jehož nejstarší zkoumaná část pochází z 1. poloviny 13. století, dvě podlahové úrovně bez pozůstatků obvodových konstrukcí a jedna sloupová jáma. Pod podlahami byla odryta malá část stupňovitého výkopu, který můžeme předběžně považovat za pozůstatek sklípku, resp. jeho vstupní šíje. Výkop vyhloubený do ge-

ologického podloží zanikl v 1. polovině 13. století. Svoji orientací nerespektoval současnou parcelaci. O podobě zástavby v tomto období nemůže říci nic určitého. Snad jen na základě nálezů několika mazanicových fragmentů s otisky proutěného výpletu, sloupové jámy a menšího sklípku můžeme uvažovat pro tuto fázi osídlení (13. století) o použití sloupové dřevohliněné konstrukce v kombinaci se zahloubenými objekty.

Archeologický výzkum doložil osídlení parcely nejpozději od 1. poloviny 13. století. Zpočátku byla snad využívána sloupová konstrukce staveb, jejichž podobu by mohl poodhalit pouze rozsáhlejší plošný výzkum. Od 14. nebo 15. století již máme jednoznačně doloženu prostorovou stabilizaci usedlosti, která se minimálně od tohoto období, pouze s drobnými korekcemi, udržela na stejném místě do současnosti. Pravděpodobně již od této doby bylo využíváno roubené konstrukce na kamenné podezdívce. Všechny tři po sobě následující objekty, které předcházely současné stavbě, v průběhu své existence podléhaly požárům. Ne vždy však byl požár důvodem úplného zániku a přestavby usedlosti. Předpokládáme dílčí stavební fáze nebo úpravy, které se však již neprojevily tak výraznou destrukcí jako v případě požáru. Výstavbu

Obr. 101. Slavkov u Opavy, Černá cesta. Novověká cesta.

Abb. 101. Slavkov u Opavy, Černá cesta. Neuzeitlicher Weg.

dnešního domu je možné i na základě výsledků dendrochronologie položit k roku 1720 (Kolařík, Merta 2013).

Václav Kolařík, David Merta, Jiří Pokorný

Literatura

Doušek, R. 2009: *Sebranice a jejich rychtář Ondřej Kanýz (1694–1761). Vesnická komunita a její kultura v první polovině 18. století.* Brno: Masarykova univerzita.

Kolařík, V., Merta D. 2013: Sebranice č. p. 36. Rkp. terénní dokumentace. Uloženo: archiv společnosti Archäia Brno, o. p. s.

Resumé

Die archäologische Grabung belegte bisher die Besiedlung der Parzelle ab der 1. Hälfte des 13. Jahrhunderts. Anfangs wurde bei den Bauten wohl die Pfostenkonstruktion in Kombination mit eingetieften Objekten (Pfostengruben, Keller, Abdrücke des Wandgeflechts) benutzt. Ob im 13. und 14. Jahrhundert der durchgrabene Teil der Parzelle Bestandteil des Wohnteils eines dörflichen Anwesens war, oder ob es sich um eine mehr oder weniger unbebaute Fläche mit leichteren Wirtschaftsbauten handelte, kann bisher nicht entschieden werden. Ab dem 15. Jahrhundert war das Anwesen stabilisiert und erhielt sich mit kleinen Abänderungen auf derselben Stelle bis heute. Damals wurde eine gezimmerte Konstruktion auf Steinuntermauerung geschaffen. Bei allen drei nacheinander folgenden Bauten, die dem heutigen Haus vorgingen, sind jeweils mehrere Bauphasen und Herrichtungen nachweisbar, die vor allem durch das Steigen der Fußbodenniveaus repräsentiert sind. Obwohl das Objekt mehrmals einem Brand zu Opfer fiel, war es meistens kein Grund für die komplette Veränderung der Hausdisposition. Es wurde nur die gezimmerte Holzkonstruktion repariert oder ersetzt. Die archäologische Rettungsgrabung belegte auch ältere hölzerne oder lehmige Fußbodenniveaus des bestehenden Objekts.

SLAVKOV (K. Ú. SLAVKOV U OPAVY, OKR. OPAVA) Černá cesta. Středověk, novověk. Vesnice. Záchranný výzkum.

V rozmezí let 2010–2013 probíhal záchranný archeologický výzkum v extravilánu obce Slavkov, v místech zemědělsky využívaných pozemků (viz také oddíl Neolit). Provedené strojní skrývky ornice na sprašové podloží prokázaly přítomnost archeologických zahloubených objektů.

Černá cesta, parc. č. 1226/125, 126, 136, 137

Ve střední části zkoumané lokality byl zachycen vojenský zákop z roku 1945, na jehož dně se nalézal odpad v podobě starých hrnců, skla a lahví od alkoholu Jižně od této situace se napříč celou lokalitou táhl 3 m široký úsek